

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 14: Ad Augustum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A pellucidat declarat locus Saty. 2. lib. 1. *Alter a nil obstat Cois tibi, pane videre est, Vt nudam.* quamquã quidam libri veteres illic habent, *Alter a nil obstat. Chlorim tibi pane videre est, Vt nudam.* Hermolaus Barbarus autem conatus est ostendere, in omnibus libris, vbi Coæ vestes appellantur, mendum inesse, & Cæas vestes, ab infula Céo, nõ Coas esse nominatas. ego tamen non sum ausus scripturam inueteratam immutare.

NEC CLARI LAPIDE] nihil muto. Nam quamuis mihi valde placeat altera scriptura, quæ reperitur in duobus codicibus Vaticanis, & in Ian noët. Vrf. Tornes. vno Russard. *Nec cari lapides,* mouet me tamen locus ille apud M. Tull. lib. 4. accus. *Candelabrum è gemmis clarissimis opere mirabili perfectum.* nisi quis etiam locum illum corruptum esse dicet, & legendum esse contendet, è *gemmis carissimis.* Omnino & hæc recepta tolerabilis, & illa altera probabilis est.

B TEMPORA, QVÆ SEMEL NOTIS, &c.] id est, tempora præterita, ætatem exactam, præteritos annos: vt Virg. Æn. 5. *O, mihi præteritos referat si Iupiter annos.* solebant autem Romani (vt sciunt omnes) cum res foris gestas, tum acta urbana singulorum annorum, & COSS. nomina in fastis, memoriæ publicæ causa, perscribere. iccirco supra *memores fastos* appellat Od. 17. lib. 3. & Saty. 3. lib. 1. *fastos mundi. Tempora si fastosq, voles euoluere mundi.* Quæ sunt igitur in fastis perscripta, aut incisa, ea sunt præterita: & quæ præterita, si modò sunt alicuius momenti, fastis includuntur. Porphyrius *inclusit* interpretatur *signauit, deposuit, sepeliuit. Inclusi enim tumulto, vita defuncti intelliguntur.*

QVÔVE COLOR DECENS?] colorem decentem eadem ratione, eodemq; ferè sensu dixit, quo sup. Od. 27. lib. 3. *malas decenteis. Antequàm turpis macies decenteis Occupet malas.* in quibusdã lib. scriptum est *calor decens.*

C SPIRABAT AMORES] ἔρωτες ἔπει. sic enim loquuntur Græci. Anacron ἀπαλὴν πύδα κατέχων, Κύπριν ὄλω πνέουσαν. id est, teneram puellam tenens, quæ totam Venerem spirat. M. Tull. ad Q. Frat. lib. 3. *sed minatur tamen, in primisq; Ἀρη πνέων.* Q. Scauula, id est, Martem spirans. sic epistola ad Augustum lib. 2. *Et spirat tragicum satis.* & Virgil. Georg. 2. *spirantes naribus ignem.*

QVÆ ME SURPVERAT MIHI] id est, quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. *surpauerat* autem συρκοπή, pro subripuerat: quod est admodum vsitatum & huic, & ceteris poetis. vt Sat. 3. lib. 2. *unum me surpente morti,* pro subripite. Lucret. 2. *quapropter ubi ipsam Cernere iam nequeas, motus quoq; surpere debet.* Virg. Æn. 8. *Cingite fronde comas, & pocula porcite dextris.*

FELIX POST CYNARAM] de Cynara sic epist. ad Villicum lib. 1. *Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Inter vina fugam Cynara merere proterua.* post Cynaram autem, vel quia foli Cynaræ cedebat: vel quia Cynara mortua est.

ARTIVM GRAT. FAC.] facies lepôris, & venustatis plena: facies instructa atque ornata ijs

rebus omnibus, quæ homines ad amandum allidere & possunt, & solent, vt oculorum splendor & flagrantia, frontis læuor, oris nitor, vultus ad risum & hilaritatem compositus, & quasi natura factus, labrorum natiuus rubor, & arte adiutus, genarum candor puniceo colore temperatus, & simil.

PAREM CORN. VETVLÆ TEMP.] sup. Od. 17. lib. 3. *Annosa cornix.* cornicum viuacitas prouerbij locum obtinuit. Hesiodus Ἠμεῖς τοὶ ζῶντες γυναιὲς λακέρυζα κορώνη Ἀνδρῶν ἠεὶ γυναικῶν. id est, *Treis iuuenum etates, & bis sex garrula cornix Metitur viuendo diu.* Lucret. lib. 1. *cornium vt sacra vetusta.*

DILAPSAM IN CIN. FACEM] velte, quæ olim oris tui suauitate, & flagrantia oculorum iuuenes incendebas, nunc consumtam, aridam, exsanguem: vel formam tuam olim eximiã, nunc corruptam. *dilapsam* autem legendum est, non *delapsam*, vt habent nonnulli mendosi codices, etiam veteres. sic Virgil. Georg. 4. *dilapsus in aquas* dixit, vbi de Proteo loquitur. *aut in aquas tenuis dilapsus abibit.* idem lib. 4. Æneid. *dilapsus calor,* absolutè. *& vnã Dilapsus calor, atq; in ventos vita recessit.*

AD AVGVSTVM.
Ode 14.

A senatu, populoq; R. dignosei honores tribui non posse.

QVæ cura patrum, quæ uè Quiritiũ,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in æuam
Per titulos, memoresq; fastos
Eternet? o, quã sol habitabileis
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses: milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brencosq; velocis, & arceis
Alpibus impositas tremendis,
Deiecit acer plus vice simplici
Maior Neronum: mox graue prælium
Commisit: immaneisq; Rhætos
Auspicijs pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster Pleiadum choro

Scidente

- A Scindente nubeis: impiger hostium
 Vexare turmas: & frementem
 Mittere equum medios per igneis.
 Sic tauriformis voluitur Aufidus:
 Qui regna Dauni praefluit Appuli,
 Cum seuit: horrendamq; cultis
 Diluuiem meditat ur agris:
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu:
 Primosq; & extremos metendo
 Strauit humum sine clade victor,
 Te copias, te consilium, & tuos
 Præbente diuos. nam tibi, quo die
 Portus Alexandrea supplex,
 B Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus:
 Laudemq; & optatum peractis
 Imperijs decus arrogauit.
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusq; & Indus: te profugus Scythes
 Miratur, o tutela praesens
 Italia, dominaeq; Romæ:
 Te, fontium qui celat origines
 Nilusq; & Ister: te rapidus Tigris,
 Te belluosus, qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis:
 Te non pauentis funera Galliae,
 C Duræq; tellus audit Iberiae:
 Te cæde gaudentes Sicambri,
 Compositis venerantur armis.

QVÆ CVRA] significat, senatum, populūque. Rom. quantumuis studij, curæque conferat ad iustos, & meritos Augusto honores decernendos, nullos tamen eius in patriam meritis dignos decernere vlllo modo posse.

PATRYM] senatorum. Sallust. de bello Catil. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat. Reip. consulebant. hinc vel ætate, vel curæ similitudine patres appellabantur.

QVIRITIVM] populi Rom. sup. Od. i. lib. i. Hunc si mobilium turba Quiritium, &c.

PLENIS HONOR. MVNERIB.] honorificis muneribus, ut statuis, triumphis, monumentis publicis.

PER TITVLOS] per inscriptiones tuæ virtutis, tuorumq; in reip. meritorum indices.

MEMORES QVE FASTOS] qui continent

memoriam rerum foris, & domi gestarum, actorumque publicorum: sup. Od. 17. lib. 3. & Ode superiore.

ÆTERNET] perpetuet, æternas reddat. Varro lib. 2. rerum humanar. litteris ac laudibus æternare, ex Nonio.

O, QVA SOL HABITABILES] o omnium principū, qui terrarum parteis habitabiles incolunt, maxime. non enim omnes terrarum partes sunt habitabiles, ut sup. Od. 22. lib. 1. qua, id est, qua parte, seu quibus partibus. cod. Raïn. Card. habet O, quæ lux, &c.

QVEM LEGIS EXPERT. LAT. VINDEL.] de Vindeliciis sup. Od. 4. huius libri. Videre Rhæti bella sub Alpibus Drusum gerentem, Vindelici. iam hoc genus loquendi, Quem, nempe te, Vindelici didicere, Quid Marte posses, Græcorum est proprium, quo sæpe vtuntur Comici, & Tragicis, & alij. Aristoph. in Pluto. ἀγέδῃ· ἀεὶ τὸν σαυτῶν, ὅστις εἶ, φερόσον: age igitur, prius te ipsum, qui sis, dicitō. Sophocl. in Thracin. πρὸς θεῶν, φερόσον, φίλη Δέσποινα, πῶνδε, τίς ποτ' ὄσιν ὁ ζένοσ. id est, per deos, dicitō hunc, cara domina, seu hera, quis tandem sit hospes. Plato in Phædro. καὶ εἰδέναι χεῖρ τῶ ἐραστῆ φίλιαν, ὅπῃ μετ' εἰωσίας γίνεταί, id est, & scire oportet amatoris amicitiam, quod non est cum benevolentia coniuncta. Terent. in Eunuchō. Ego illum nescio, qui fuerit. hoc quod fecit, res ipsa indicat. M. Tull. epist. ad Q. Frat. lib. 2. Hac me, ut confidam, faciunt. Plautus Aulular. Verum meam uxorem nescis, qualis fiet. Idem Aulular. Ego te faciam, miserrimus mortalium uti sis. Idem in Menæchmis, Solem vides, ut statim occacatus est pra huius corporis candoribus?

LEGIS EXP. LAT.] id est, qui suis legibus viuunt, neque Romanis, aut vllis alijs astricti sunt.

GENAVNOS, &c.] Magna est in his nominibus librorum antiquorū varietas, alij habent Geraunos, Breunosq;, alij Genaunos, Breunosq;: sed plures Genaunos, Breunosq;, Strabo li. 4. si locus emendatus est, hos populos Tenaunos, & Brencos appellat his verbis, οἱ δὲ Ἴνδελικοὶ, καὶ Νορικοὶ τὴν ἐκτὸς παρὰ ρεῖαν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βρέγκων καὶ Τεναύων. id est, Vindelici autem & Norici eam, quæ extrâ est, partem montibus vicinam ferè totam incolunt, cum Brencis & Tenaunis. Itaq;, vel ex illo Strabonis loco Horatius est emendandus, & legendum hîc Tenaunos, seu Tenaunos, & Brencos: vel ex Horatio, Strabo est corrigendus. omnino vel Tenaunos, & Brencos, vel Genaunos: vel Geraunos, & Brennos, seu Breunos potius: non Gelonos legendum puto.

IMPLACIDVM GENVS] horum populorum immanitatem ex paucis verbis Strabonis cognoscere licet. ὁ μόνον ἀνδροφονῶσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀρρένων φερόχονταί, καὶ μηδ' ὄντα ἄθρα παύομενοι καὶ τὰς ἐγκυνοσ γυναικάσ κτείνουσιν, ὅσασ φαίεν οἱ μάντισ ἀρρένοκυεῖν, id est, non solum viros interficiunt, verum etiam vsque ad infantes masculos progrediuntur: & ne hîc quidem desinentes, etiam prægnanteis mulieres trucidant eas, quas vates dixerint in utero masculos gerere.

DREICIT] aptissimo verbo vsus est, & præne dicam,

A ne dicam, militari: vitur eo sapissime & Caesar. Deiecit autem plus vice simplici, id est, plus quam semel: semel atque iterum deiecit.

MAIOR NERONVM] Claudius Tiberius Nero, de quo sic Sueton. *Exhinc Rhœticum, Vindelicumq; bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum gessit. Rhœtico, ac Vindelico genteis Alpinas, Pannonico Brencos & Dalmatas subegit.* epist. ad Iul. Florum lib. 1. *Iuli Flore, quibus terrarum militet oris Claudius Augusti priuignus, scire laboro. Maior Neronum autem sic dixit hoc loco, ut in lib. de arte poet. O maior iuuenum, & saty. 6. lib. 1. qui se Vultum ferre negat Nouiorum posse minoris.*

MOX GR. PROEL. GOMM.] mox, Genauis, & Brencis, seu Breunis praesidio deiectis, pugnam cum hostibus commisit, & signa contulit.

SPECTANDVS IN CERT. MART.] dignus, qui spectaretur in praelio, quantis ruinis & cladibus vexaret Rhœtorum animos, mortem liberam non extimescenteis. certamen Martium dixit, quia sunt quaedam certamina ludicra, ut praelia campestria, ut epist. 18. lib. 1. sunt & certamina dinitiarum, ut epist. 4. eiusd. & certant interdum inter se homines ingenio, contendunt nobilitate, ut ait Lucret. lib. 3. *Certare ingenio, contendere nobilitate.*

DEVOTA MORTI PECT. LIB.] Rhœtorum peccora ita mortem non horrentia, ut se morti deuouisse viderentur. *morti libera* autem, vel quia sponte sua, & nulla necessitate coacti mortem optebant: vel quia qui pugnant in acie cadunt, liberi moriuntur: & ita *libera* epithetum est perpetuum mortis, quæ in acie oppetitur.

INDOMITAS PROPE QVAL. VND.] Drusum Rhœtorum turmas praecelsis secundis vexantem, ac profligantem comparat cum Austro Virgilijs exortis, quæ tempestates excitant, vndas maris agitante. Ordo autem verborum hic est, Drusus impiger hostium vexare turmas, & mitt. frem. eq. p. m. ign. qualis propemodum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubecis.

C **EXERCET]** fatigat, agit, ut apud Virgil. Georg. 3. *exercita cursu Flumina.*

PLEIADVM CHORO] Pleiadas Atlantis fuisse filias, nunc stellas in Tauri cauda locatas, (Virgilias nominant Latini) quarum sex duntaxat cernantur, septima sit obscurior: earumq; ortum, atque obitum, pluuium esse: praeterea eas ortu matutino, qui est à Kal. Maijs vsq; ad decimum Kalend. Quinctileis, astatem: vespertino, qui est à Kal. Octobribus vsque ad v. Idus Decemb. hie mem praesignificare, ac nuntiare, notum est vel pueris. Heliod. *εργ. ημ. Πληιάδων ἀτλαγενέων ὀππτελλομενάων ἄρχαδ' ἀμνητι ἀροπιό δε δυσσημενάων.* id est, *Pleiades Atlantigenae calo exorientes Messis tempora significant, eademq; cadentes Venisse agricolis ostendunt tempus arandi.* & Aratus. *Ἐπ' ἀπὸροι δὴ ταῖς μετ' ἀνθρώποις καλέονται, Ἐξ οἰαί περ ἔδσαι ἐπὶ τῆς ὀφθαλμοῖσιν Ἀλκωνίη, Μερόπη τε, Κελανώ τ', Ἡλέκτρα τε, καὶ Σπερόπη, καὶ Τηθύεπι, καὶ πότνια Μαῖα.* quos versus sic Latine reddidit Cicero, *Ha septem vulgò perhibentur more vetusto Stella: cernuntur verò sex vndiq; parua. At non*

D *interijisse putari conuenit vnam, Sed frustra ac temere à vulgo ratione sine vlla Septem dicier, ut veteres statuere poeta, Eterno cunctas auro qui nomine dignant, Alcyone, & Merope, atq; Celeno, Taygete, Electra, Steropeq; simul sanctissima Maia, & Theocrit. in Hyla. Ἄμυρ δ' ἀντέλλον πελειάδες, ἔρχονται δ' Ἄρνα νέον βόσκον πετραμένει εἰαρος ἡδὴ, Τῆμος ναυπλίας μινάσκετο θεῖος ἄωτος Ἡρώων.* id est, *Cum autem oriuntur Virgiliae, prata autem remota agnum nouellum pascent, conuerso iam vere: Tū nauigationis memor erat flos heroium diuinus. Ostēdit autē his versib. Aratus, eas astatem, & brumæ nūtiās esse. Ζεὺς σφοῖσι καὶ θέρει, καὶ χαιμάτος ἀρχομένοιο Σημάγειν ἐπὶ νεύσει, ἐπερχόμενα τ' ἀρόπιω. Athen. li. 2. docet Pleiadas ab Æschylo, Pindaro, Simonide peleiadas, q; valet *πελειάδες*, id est, columbas, nominari. Vnius Simonidis verba ascribam ea, quæ ad hunc locum pertinent. Ἐπιπὶ δ' Ἄτλας ἐπὶ ἰοπλοκάμῳ φίλαν θυγατέραν τῆν (Μαίαν) ἔξορον εἶδος, αἱ καλέονται πελειάδες ἕρνια.* Sed de his qui plura scire volet, legat Athenæū eo, quem dixi, libro.

SCINDENTE NVB.] id est, imbreis profunde nubibus à vento scissis.

IMPIGER HOST. VEX. TVRM.] impiger in vexandis hostium turmis.

ET FREMENTEM] Virgil. Georg. 1. *princ. tuq; ὄ, cui prima frementem Fudit equum, &c. & Horat. Oda 9. epod. Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos, &c.*

MEDIOS PER IGNEIS] id est, per medias praecelsas flammæ, per media, eaq; acerrima pericula. sic epist. 1. lib. 1. *Per mare pauperiem fugiens, per saxa per igneis.* sic Hom. *ἰλ. κ. Τέτις δ' ἔσπομένοιο, καὶ ὄκπυρος αἰθομένοιο Ἀμφω νοσήσασμεν, ἐπιπὶ σφεί οἶδε νοσήσῃ.* id est, *Hoc comitante vel ex ardentibus ignibus ambo Salui euadamus, quoniam egregie sapit vnus.*

SIC TAURIFORMIS VOLVITVR, &c.] Hercules ab inferis reuersus, in Ætoliam profectus est ad Oeneum, filiam suam Deianiram uxorem sibi ut ille daret, quam cum offendisset Acheloo fluuio vicino iam desponsam, cum eo luctatus est, tauri speciem praeseferente: cuius altero cornu a uulso puella potitus est. Est autem Achelous omnium, qui sunt in Græcia, fluuiorum maximus, videturq; tauriformis habitus vel propter eius multas flexiones, vel potius propterea, quod multis locis relicto suo alueo exundabat. Ab eo ceteri fluuij maximè ij, qui imbribus augentur, non solum tauriformes, sed etiam Acheloi solent appellari. Quin etiam tam Græci, quam Latini Acheloum pro aqua vsurpare solent. Eurip. Bacch. *ὁ δ' ὡς εἶπιδε, δῶματ' αἰθεραδαι δολῶν, Ἥισ' ἐκέισε, καὶ ἐκέισε δμοσὶν Ἀχελῶον φέρειν Ἐννέπων, &c.* id est, ille autem, ut vidit, a deis conflagrare putans, eò se properè contulit: deinde iubens illuc famulos Acheloum ferre, &c. Virg. Georg. 1. *Poculaq; inuentis Acheloiā miscuit vndis.* Homer. *ἰλ. φ. Xanthum Achilli iratum, quod alueum suum cadaueribus impediret, facit erumpentem, atque exastuantem, corpora denique in terram eicientem cum mugitu instar tauri: ex quo fortasse, qui Homerum secuti sunt, poetae, fluuijs omnibus tauri speciem tribuerunt. verba Homer. sunt hæc: Τὸς ἐκβαλεθῆσαι μεμνηῖας*

A ἤντε παῦρος Χέρωνδε. his consentanea scribit interpres Sophoclis in Trach. οἱ ποταμοὶ ταυρόκραοὶ διεπιπυῖτο, ἢ ὅτι μυκηθμῶ ἐπὶ ταύροις ἀφ' ἑπλήσιοι πρὸ τὰς ἐνβο-
λάς, ἢ ὅτι ἀφ' ἑπλήσιοι τὴν γῆν, ὡς βόες, ἢ διὰ τὸ τὰς κατανομὰς ἀφ' ἑπλήσιοι ποταμοὶ εἶναι, id est, fluuij taurinis cornibus fingebantur, vel quòd mugitu ad ostia, taurorum sunt similes, vel quòd terram scindunt, vt boues: vel quia pascua sunt propter fluuios. sic Ælianus ποικίλ. ἰσθρ. β. τὴν ἴ ποταμῶν φύσιν, καὶ τὰ ρεῖθεα ἀπὸ τῶν ὀρέων, ὁμοίως δ' οἱ πρῶτον αὐτῶν, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐργασίμοι, οἱ μὲν ἀνθρώπων μορφῆς αὐτῶν ἰδρῶσαντο, οἱ δὲ βοῶν εἶδος αὐτῶν ἀπέδθησαν. sic enim emendandus Ælianus, vt hoc notem ἐν παρῶδῳ. quorum verborum hæc sententia est, Fluuiorum autem naturam & eorum alueos videmus. Veruntamen qui eos colunt, & qui eorum simulacra fingunt, alij in humanam figuram eos conformant, alij eis boum formam affingunt. licet etiam dicere, ostia & ora fluuiorum per cornua significari. Itaq; Virgilius lib. 8. Æn. in extr. Rhenum bicornem appellat, vel quia duobus aluceis fluit, vt vult Seruius, vel quia duobus ostijs in Oceanum influit. Idem de Tiberi lib. 8. *Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum.*

B AVFIDVS] supra longè sonantem appellat Od. 9. de quo plura ad Od. ult. lib. 3.

PERFLUIT] reclamantibus ferè omnibus cod. veteribus, in quibus scriptum est *præfluit*, aut *præfluit*, vulgatos secutus sum, non pugnaturus, si quis malit, *præfluit*. sic supra Od. 3. huius libri, ubi vulgati habent *perfluunt*, veteres pleriq; omnes habebant, *præfluunt*. Et verò ita Liuius locutus est lib. 5. 4. *Duo cingunt Scodram flumina. Clausula latere vrbis, quod in orientem patet, præfluens: Barbana palude oriens.* Quare quamuis & olim & nūc editum sit me assentiente, *perfluit*, antiquam tamen censeo restituendam.

CVM SÆVIT] cum auctus imbris *sternit fata lata, boumq; labores*, vt ait Virgil. vide supr. annot. ad Od. 29. lib. 3. sic Homer. de Diomede il. e.

Θῶν γὰρ ἀμπεδίον ποταμῶ πλῆθον ἑοικώς Χειμάρρῳ, ὅς' ὄνα ρέων ἐκέλευσε γέφυρας. Τὸν δ' ἔτ' ἄρτε γέφυρα ἐργυμέναι ἰστανόωσι, οὐτ' ἄρα ἔρκα ἰσθ' ἀλφάων ἐβηλέων Ἐλθόντ' ἐξ ἀπίης, ὅτ' ὄπτε ἰση Διὸς ὄμβρος, Πολλὰ δ' ἔτα' αὐτῶ ἔργα κατ' ἐπεκράλ' αἰχρῶν. id est, Ruebat autem per campum fluuii torrenti exundanti similis: qui celeriter fluens ponteis disturbat. Eum autem neque pontes continent, neque septa agrorum virentium comprimunt tepente labentem, cum eum auxerit cælestis imber: multa autem ædificia, & opera manu hominum facta eius impetu labefactata cōcidunt.

MEDITATUR] secutus sum scripturam trium veterum codicum, quos in Italia vidi, & totidem, quos in Gallia, in his Tornes. quam & viri docti valde probant: agnoscit Porphy. Nam vulgati habent *minitatur*, quam tamen nō aspsero, nam ita legit Non. Marcell. testem citans hunc locum. inest autem in verbo *meditatur* mirabilis, & longè audacior, quàm in illo altero *minitatur*, tralatio à re animata ad inanimam.

PRIMOSQUE ET EXTR. MET.] sic Virg. lib. 10. *Proxima quæq; meit gladio.* quem locum producant testem Acron & Porphy.

D STRAVIT HVMVM] sic scriptum reperi in plerisque libris calamo exaratis, tribus Vatic. & Iannoët. Faët. Vrf. Torne. Nicot. Ruffard. *Stravit humum* autem, id est, operuit, & compleuit humum. vulgati habent, *Stravit humi*, quod minus probo. sic enim locutus est sup. Od. 17. lib. 3. *Et alga littus inuili Demissa tempestas ab Euro Sternet, aqua nisi fallit augur; &c.*

SINE CLADE VICTOR] victor sine vlla suorum iactura. longè huic dissimilis est ea, quam victoriam Cadmeam nominant.

PRÆBENTE] sufficiente, suppeditante, *μελίζοντος, ἐπαρῶντος.*

Tvos Divos] qui tibi fauent, qui tua omnia incœpta fortunant. hoc idè dictum (inquit Porphyrio) quòd Augusti auspicijs hæc à Druso gesta sunt.

E NAM TIBI, QVO DIE PORT. &c.] sententia huius loci hæc est. Quo die Alexandria, in quam Antonius, & Cleopatra confugerant, potitus es, anno scilicet, post initium belli Mutinensis, decimo tertio: eo ipso die omnium bellorum præteritorum felicem exitū habuisti. Nam bellis omnibus compositis, & victoria parta, remp. constituisti, imperium populi Rom. stabiliuisti, laudem, & gloriā tibi sempiternam tot victorijs partis comparasti, tertium deniq; consulatum, dominatumq; perpetuum consecutus es. Priscian. lib. 2. docet, vtrumq; esse vsitatū, *Alexandrea, & Alexandria*: vt Antiochia & Antiochæa.

LVSTRO TERTIO] nondum finito, id est, anno decimo tertio nondum exacto. Errant autem, qui duo lustra nouem annis duntaxat putant constare, quasi quintus annus finis sit vnus, & principium alterius.

ARROGAVIT] peperit, vendicauit.

TE CANTABER] sup. Od. 8. lib. 3. *Cantaber sera domitus catena.* & Od. 6. lib. 2. *Cantabrum indoctum iuga ferre nostra.*

PROFUGVS] Od. 2. 4. lib. 3. *Campestres melius Scythæ.* & Od. 3. 5. lib. 1. *te profugi Scythæ.*

F O TUTELA PRÆSENS ITAL. DOMINÆQUE] qui tanquam Deus præsens Italiam, Romamque tutaris. alia ratione dixit sup. Od. 6. *Virginum prima pueriq; &c. Delia tutela dea*, id est, quos Diana tuetur. magna autem vis est in nomine *præsens*. dicimus enim *Deum præsentem*, cuius numinis vim, auxiliumq; quasi præsentis, sentimus. vide annot. ad Od. 3. 5. lib. 1.

DOMINÆQUE ROMÆ] Od. 3. huius lib. *Romæ principis vrbium Dignatur suboles, &c.*

TE, FONT. QVI CEL. ORIGINES] Herodotus in Euterpe scribit neminem vnquam neque Græcum, neq; Afrum, neq; Egyptium ausum esse sibi profiteri se scire Nili fonteis, seu origines, præterquam quendam tabularum, & ædis Mineræ, pecuniaq; custodem in vrbe Saitæ que cum tamen sibi ludere, & nugari visum esse: quippe qui dixerit Nilum ex quodam lacu infinitæ altitudinis inter duos monteis interiecto manare. Scriptores recentiores, quibus hæc exquirere fuit cura, aiunt Nilum ex montibus Lunæ oriri. Tibul. lib. 1. *Nile pater, quānam possum te dicere causa, Aut*

A quibus in terris occuluisse caput? originem autem habent cod. Faër. & Iann. ceteri omnes, quibuscum vulgati congruunt, *origines*: quos sequor: quia per spicue Herodotus eo, quem dixi libro, *πυλας Νείλου* dicit, *νό πηγών*. de Nilo plura in commentar. Lucr.

ISTER] quem eundem esse, atq; Danubium nonnulli volunt, sed alijs atque alijs gentibus. Apollonius lib. 4. argon. scribit Istrum ex hyperboreis montibus oriri, & cum ad eum locum, qui interiectus est inter Scythiam, & Thraciam peruenit, in duas partes secari: quarum altera in Pontum Euxinum, altera in mare Tyrrhenum influit: eademq; tradit interpretes ad eum locum, de eodē lege Strabon. lib. 4.

TE RAPID. TIGR.] Tigris, Armeniae fluvius, à celeritate nomen traxit. Itaque merito rapidus ab Horatio appellatur: quamquam quidam legi volunt, *trepidus*, id est, *celer*.

TE BELLVOSVS] Oceanum belluosum vocat propter ingenteis belluas in eo nascentes, & viuentes: in quibus est *phyceter*, *ingentis columna modo* (vt narrat Plin. li. 9. ca. 4.) *se attollens*, *altiorq; nauium velis*, *diluuiem quandam eructans*.

B TE NON PAV. FVN.] Aristot. lib. 3. de moribus ad Nicom. scribit, Celtas neque terræ motus, neque fluctus extimescere. Ælianus autem lib. 12. Var. hist. etiam amplius, nempe illos pugnare coronatos: argumentumq; eis suarum cantilenarum constare ex hominibus ijs, qui fortiter in bello pugnant: ceciderint: eosdem partim rebus præclare gestis gloriantes, partim suæ ipsorum virtutis monumenta Græcorum more relinquenteis, tropæa victoriæ excitare: fugere autem, apud eos vsque ad eodē turpe esse, vt ne ex domibus ruinosis quidem, ac labantibus sese auferant: quin ne his quidem incendio deflagrantibus salutis suæ fuga consulere, à flamma iam occupatos: nonnullos autem maris æstum accedentem expectare, ac subire: alios vltro fluctibus arma inferre, eorumq; impetum excipere nudis gladijs, hastisque destitctis, quasi eos possint vel extertere, vel sauciare.

C CÆDE GAUDENTES SICAMBRI] supra Od. 2. eiusd. lib. *quandoq; trahet feroceis Persarum cliuum merita decorus Fronde Sicambros*. Cæde gaudentes autem, vel quia bellicosi, & belli studio dediti sunt, vnde cædes oriuntur: vel simplicius, quia cædibus delectantur: quod argumentum est immanitatis.

COMPOSITIS] vno consensu, vnoq; tempore de manu positis: vel conditis, & suo loco positis, vt Od. 7. epod. *cur dexteris Aptantur enses conditis?* eadem fortasse significatione dixit Satyra 3. lib. 2. *Audire atq; togam iubeo componere, quisquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode 15.

PHæbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbeis, increpuit lyra:

D Ne parua Tyrrhenum per aquor
Vela darem. tua, Casar, etas

Fruges & agris rettulit vberes,

Et signa nostro restituit Ioui,

Derepta Parthorum superbis

Postibus: & vacuum duellis

Ianum Quirini clausit: & ordinem

Rectum euaganti frenalicentiæ

Iniecit: emouitq; culpas:

Et veteres reuocauit arteis:

Per quas Latinum nomen, & Itala

Creuere vires: fama; & imperi

Porrecta maiestas ad ortum

Solis ab Hesperio cubili.

E Custode rerum Casare non furor

Ciuis, aut vis exiget otium:

Non ira, quæ procludit enseis,

Et miser as inimidat vrbeis.

Non, qui profundum Danubiū bibunt,

Edicta rumpent Iulia: non Getæ,

Non Seres, infidiue Persæ,

Non Tanain prope flumen orti.

Nosq; & profestis lucibus, & sacris

Inter iocosi munera Liberi

Cum prole, matronisq; nostris,

Rite deos prius apprecati,

F Virtute functos more patrum duces,

Lydis remisto carmine tibijs,

Troiamq; & Anchisen, & alma

Progeniem Veneris canemus.

PHOEBVS VOLENTEM PROELIA, &c.] sic Virgil. in Sileno, *Cum canerem reges & proelia, Cimbrus aurem Vellit, & admonuit pastorem Tityre pingues Pascere oportet oues, &c.* Idem in Copa. *Mors aurem vellens, viuite, ait: venio.*

NE PARVA TYRRH. PER ÆQVOR] allegoria est. nam alijs verbis aliud significat. nempe vtuille Phæbum, ne humilibus versibus, & imbelli Musa, res grandis, amplas, & bellicas canat, quod sup. Od. 3. lib. 3. dixit, *Magna modis tenuare paruis*. Quemadmodum enim periculosum est paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigare, sic non est tutum tenuibus, & humilibus versibus res magnas & graueis persequi.

ET SIGNA NOSTRO REST. IOVI] Parthi Phraate regnum obtinente signa, quæ Crassus amiserat, Romam ad Augustum vltro remiserunt. scribunt Strabo, Sueton. Paterculius, & alij. *nostra Ioni* autem, id est, Ioui Capitolino. Horat.